

Germiyanoğlu II. Yakub Bey'in Mescidi ve Türbesi

Germiyanoğlu Yakub Bey II.'s Mescid and Tomb

Mustafa Çetin VARLIK*

Öz

Germiyanoğulları Beyliği'nin önemli simalarından olan II. Yakub Bey, beyliğin merkezi olan Kütahya'da H.814/1411-1412 yılında kendi adıyla anılan bir külliye inşa etmiştir. Medrese, imaret, mescid, türbe ve kütüphaneden oluşan bu külliye, yüzyıllar içerisinde çeşitli hasarlara maruz kalmış ve tamirler geçirmiştir. Bazı kısımları zamanla yok olan, bir kısmı ise farklı amaçlarla kullanılmak suretiyle günümüze kadar intikal eden bu külliye, Germiyanoğlu devri mimarisinde önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada kitabeler, arşiv vesikaları ve bugüne kadar yapılan araştırmalardan hareketle II. Yakub Bey Külliyesi'nin inşasından günümüze kadarki tarihi serencamı ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Germiyanoğulları, II. Yakub Bey, II. Yakub Bey Külliyesi, Gök Şadırvan

Abstract

Yakub Bey II – one of the most important face of Germiyanoğulları – has built a social complex and gave its own name in H.814/1411-1412 at Kütahya which was the capital of the seigniory. Social complex contains of madrasah, masjid, imaret and library and has been damaged throughout the centuries as well as it restored. Nevertheless, some parts of the complex has been destroyed and a part of it is being used on a different purpose. The complex has an important place in the architecture of the Germiyanoğlu period. This study approaches The Social Complex Yakub Bey II and its historical fate from construction to the present based on inscriptions, archive documents and from researches carried out so far.

Keywords: Germiyanoğulları, Yakub Bey II, The Social Complex (Külliye) of Yakub Bey II, Gök Şadırvan

* Prof. Dr. Marmara Üniversitesi E. Öğretim Üyesi

Yakub Bey (Çelebi) külliye olarak medrese, imaret, mescid ve kütüphane yaptırmış ve büyük bir Türkçe taş vakfiye diktirmiştir. Taş vakfiyede (satr 2 – 3) imaretin H.814/1411-1412 tarihinde işlemeğe başladığı ve 5 ay işledikten sonra Karamanoğlu istilası sebebiyle iki buçuk yıl muattal kaldığı yazılmaktadır¹. Daha sonraki yıkımlar da ileride ele alınacaktır. İsenbike Togan, Yakub Bey'in türbesinin bugün mescide bitişik güneyde (kıblede) olmasının "İç Asya'daki Budist dönemlere ve onun öncesindeki Şamanist İç Asya kültürüne götürme görüşündedir."²

Bu mescid, halk arasında içinde şadırvan bulunması dolayısıyla "Gök Şadırvan" diye anılmaktadır. II. Yakub Bey, Germiyanoglu Süleyman Şah'ın oğludur.³ Yakub Bey'in 1387'de beyliğin başında bulunduğu görülmektedir. Annesi Germiyanogulları'nın kurucusu I. Yakub Bey devrinin kumandanlarından Mubarizzüddin Umur bin Savcı'nın kızıdır. Bugün imaret mescidine sonradan yerleştirilmiş olan taş vakfiye'de kaydedildiğine göre (Satır 3) 1387 ile 1389 yılları arasında beylik sükûnet içinde yaşamıştır. Kütahya'da tarihi şehir merkezinde Ulu Cami'nin batısında kurulmuş olan II. Yakub Çelebi Külliyesi; imaret, mescid, medrese, kütüphane ve türbeden oluşuyordu. Külliyenin önemli bir unsuru olan medrese, 1930'lu yıllarda yol geçirmek için tamamen ortadan kaldırılmıştır.⁴

II. Yakub Bey'in günümüze kadar gelen çok önemli bir dikilitaş şeklinde olan boyu 3.30 metre ve eni 2.10 m ölçeğinde Türkçe taş vakfiyesi vardır. Türk tarihinde eski Göktürk ve Uygur kitabelerinden sonra taşta yazılmış Türkçe vesikalar bakımından Timur'un Ulutav'daki Uygurca kitabesi baş sırayı almaktadır.⁵ Taş Vakfiye, imaretin H.814/ 1411-1412 tarihinde işlemeğe başlayıp 5 ay sonra Karamanoğlu istilası sebebiyle işlemez olup ve iki buçuk yıl sonra tekrar H.817/ 1414 tarihinde II. Yakub Bey memleketine sahip olması üzerine dikilmiştir.⁶

Kosova Savaşı sırasında (1389) diğer bazı beylikler gibi Germiyanogulları'nın da I. Murad Han'a asker gönderdiği bilinmektedir. I. Murad'ın Kosova'da şehit olması üzerine tahta geçen Yıldırım Bayezid ilk iş olarak şehzade Yakub'u öldürmüştü. Bu durumu bahane ederek başta Karamanoğlu olmak üzere bazı toprakları elinden alınan diğer beylikler ile Germiyanoglu II. Yakub Bey, Yıldırım Bayezid aleyhine bir ittifak yaptılar.⁷

II. Yakub Bey bundan istifade ederek kız kardeşinin cihazı (çeyizi) olarak Yıldırım Bayezid'e verilen topraklardan⁸ bazılarını geri aldı, bazılarını da almaya çalışıyordu. *Bezm u Rezm*'deki veled-i

¹ Mustafa Çetin Varlık, *Germiyan-oğulları Tarihi (1300-1429)*, Ankara 1974, s. 76; Taş Vakfiye str. 2,3,4.

² İsenbike Togan, *Beylikler Devri Anadolu Tarihinde Yöntem Sorunları: Germiyandan Örnekler, Şinasi Tekin Anısına "Uygurlardan Osmanlıya"*, İstanbul 2005, s.715; Zeki Velidi Togan, *Umumi Türk Tarihine Giriş*, İstanbul 1946, s.496, not 253, bu konuda bak, M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.87

³ M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.67

⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Kütahya Şehri*, İstanbul 1932, s.79

⁵ Z.V.Togan, *Umumi Türk Tarihine Giriş*, s.379

⁶ M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.85

⁷ Aziz bin Ardeşir Estarabadî, *Bezm u Rezm*, Çev. Mürsel Öztürk, Ankara 1990, s.387; Mehmed Neşri, *Kitab-ı Cihan-nümâ, Neşri Tarihi I*, nşr. Faik Reşit Unat-Mehmet A. Köymen, Ankara 1949, s. 310; Oruç bin Adil, *Tevarih-i Al-i Osman*, nşr Babinger, Hannover 1925, s.26

⁸ M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.61

Şah Çelebi denilen şahıs II. Yakub Beydir.⁹ Bu durumda Yıldırım Bayezid, Rumeli taraflarını güven altına aldı ve Bizans'taki taht kavgalarını kendi istediği gibi neticelendirdi.¹⁰ Bundan sonra ittifak yapan beylikler üzerine yürüyerek hepsinin topraklarını ele geçirdi. Bu vaziyetten korkan II. Yakub Bey, Bayezid'i hediyeyle karşılamaya çıktı ise de Bayezid onu ve subaşı Hisar Beyi Trakya'da İpsala kalesine hapsedmiştir. Böylece 1390 tarihinde bütün Germiyan toprakları Osmanlılara geçmiştir.¹¹ İpsaladan bir yolunu bularak kaçan II. Yakub Bey 1399'da Timur'un yanına gitmiştir.

1402'de yapılan Ankara Savaşı'nda, kendi beylerini Timur'un yanında gören Aydın, Menteşe ve Germiyan askerleri Yıldırım Bayezid'in yanından karşı tarafa geçmişlerdir.¹² Timur'un Ankara Savaşı'nı kazanmasından sonra Anadolu beyliklerinin memleketleri geri verilmiş ve bu arada Osmanlılara cihaz (çeyiz) olarak verilen yerler de dahil olmak üzere Germiyanoğlu II. Yakub Bey 1402'de tekrar beyliğine sahip olmuştur.¹³ II Yakub Bey'in külliyesi tahrip olduğu için işlemez hale gelmiştir. İleri H.814/1411-1412 tarihinde işlemeye başladıktan beş ay sonra Karamanoğlu istilası sebebi ile muattal kaldığı ve iki buçuk yıl sonra tekrar II. Yakub Bey'in memleketine sahip olması üzerine H.817/1414'de bu taş vakfiye dikilmiştir.¹⁴ Bugün bu külliye sadece mescid ve türbe ayakta kalmıştır. Bu da halen çini müzesi olarak kullanılmaktadır. Esasen bu çeşit eserlerin aslına uygun olarak muhafaza edilmesi gerekir. Halen mevcut olan bu mescid ilk olarak Karamanoğlu istilası sebebi ile, sonra da 1440'ta tamirine ihtiyaç hasıl olmuştur.¹⁵

H.844/1440-1441 yılında mütevellî olan İshak Fakih tarafından tamir edilmiş ve bir kitabe konmuştur (bk.Tamir Kitabesi). Daha sonraki tamirler hakkında henüz yeni bir bilgi ve belge ulaşılamamıştır. H.1218/1803 tarihinde de tamir yapıldığına dair bir belge bulunmaktadır.¹⁶ Şimdi ise sadece çini müzesi haline getirilen mescid ve türbe mevcuttur. Türbe mescide bitişik durumdadır. Mescid, türbeden yaklaşık bir metre kadar aşağıdadır. Medrese, 1930'lu yıllarda yol geçirmek için maalesef yıkılmıştır. Kütüphanenin ayrı bir bina mı olduğu veya medresenin içinde mi olduğu kesin değildir.¹⁷ Ara Altun, Ulu Camii'nin güney batı tarafındaki bir kalıntının külliyenin kütüphanesi olması ihtimali üzerinde durmaktadır.¹⁸

İmaret binaları¹⁹ erken Osmanlı devrinde sıkça görüldüğü üzere zamanındaki niteliği ile "zaviyeli çok fonksiyonlu" diye sınıflandırılan bu tipte inşa ediliyordu. Semavi Eyice'nin yazdığı gibi söz konusu binaların bünyesinde bir mescid kısmı vardır.²⁰

⁹ *Bezm u Rezm*, s. 387

¹⁰ M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.69; Halil İncalcık, "Bayezid I", *DİA*, s. 232-234

¹¹ M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.69

¹² Aşık Paşa-zade, *Tevârih-i Âl-i Osmân*, nşr. Nihal Atsız, İstanbul 1949, s.144; M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.71-72

¹³ İdris-i Bitlisî, *Heşt Behişt*, Süleymaniye Ayasofya Ktp. Nu.3541, vr.274-a

¹⁴ M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.85; Taş Vakfiye, str.2,3,4

¹⁵ Ekrem Hakkı Ayverdi, *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri* II, İstanbul 1972, s.518.

¹⁶ Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet – Evkaf, nr. 2255, sene 1218.

¹⁷ Ara Altun, *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan, KÜTAHYA*, İstanbul 1981-1982, s.126.

¹⁸ Ara Altun, *a.g.e.*, s.127, A. Osman Uysal, *Germiyanoğulları Beyliğinin Mimari Eserleri*, Ankara 2006, s.125

¹⁹ Zeynep Tarım Ertuğ, "İmaret", *DİA*, 22 (2000) s.219

²⁰ Semavi Eyice, "İlk Osmanlı Devrinin Dini-İctimai Bir Müessesesi: Zaviyeler ve Zaviyeli Camiler", *İFM*, C. 23, Sayı

Cami genellikle Cuma namazının da kılındığı ibadethaneler, mescidler de küçük mahaller olup namaz kılınan kelime anlamı olarak secde edilen yerler olarak bilinir.

Taş vakfiyedeki bilgiye göre yeni hamam külliye gelir getirsin diye satın alınmıştır. Medrese taş vakfiyeye göre 9 hücrelidir. Taş vakfiyenin ikinci satırında Yakub Bey “Bina itdi bu imareti ahiretiçün, hicretinün 814’ünde tamam oldu.²¹ İshak Fakih’i müteveli kodum²² İmarete Seyyid Caferi Şeyh olarak tayin etmiştir.²³

İmaret medresesinin müderrisine günde 6 akçe ve yılda 6 müt buğday tahsis edilmiştir. Dokuz hücreye günde bir akçe, yılda birer şehir mütüyle buğday ve her hücreye ikişer kanlı (kağrı) odun ve her hücreye ikişer çanak aş, dört etmek vireler ve imam günde 3 akçe ile yılda 6 müt buğday yiye ve müezzin günde 2 akçe ve yılda 2 müt buğday yiye...²⁴ İmarette günde 4 batman (30 kilogram) et pişe ve andan eksik bişmeye.²⁵ İmaret mescidine şeyh olarak seyyid Cafer tayin edilmiş ve şeyhlik hakkı imaretin gallesinden günde on beş akçe ve Armuteli’ndeki Sökmen köyünün geliri ve Kütahya’daki yonca bahçesi verilmiştir. Bundan sonra kim şeyh olursa ona günde on akçe yılda 6 müt buğday tayin edilmiştir. Medresenin müderrisine günde 6 akça yılda 6 müt buğday, 3 kağrı odun, günde 2 çanak aş, 4 ekme verilmesi kararlaştırılmıştır. Kayyımına günde 2 akçe ve yılda 2 müt buğday verilmesi kaydedilmektedir. Nakibine günde 2 akçe ve yılda 2 müt buğday, aşçısına günde 2 akçe ve yılda 2 müt buğday, ekmeçisine günde 2 akçe ve yılda 2 müt buğday verilmesi yazılıdır. İmarete gidip gelen misafirler ve etrafta oturan fakir halkın durumu da tesbit edilmiştir: Günde dört batman (30 kilogram) et bişe andan eksik bişmeye, aşı ve ekmeği arı ola ve eyi ola, gelen misafirlerin atına yine üç güne dek yem vireler geru anda olan misafirlere ve mücavirlere adetince aşı ve ekmeği ilkin onlara bol vireler andan sonra kalan halka vireler. İmarete hastalanan olursa doktor getirilmesi doktorun ücreti ile ilaç parasının verilmesi, ölen olursa gerekli işlerin yapılmasına dair hükümler bulunmaktadır.²⁶

Mescidin imam ve müezzini olduğuna göre işlediği ve namaz kılındığı açıkça görülmektedir. Taş vakfiye ilk önce medresenin ucundaki dar bir eyvan şeklindeki kuruluşun içinde yer almakta idi. “Kütahya Şehri” adlı eserini hazırladığı yıllarda (1930) İsmail Hakkı Uzunçarşılı, bu kuruluşun kalıntılarını görmüştür. A. Altun bu konuda Mustafa Yeşil’in sözlü bilgilerine de başvurduğunu belirtmektedir.²⁷

Medrese yıkılmadan önce bazı kısımları kargir olmakla beraber geriye kalan kısımları ahşap malzeme ile genişletilmiş durumda idi.²⁸ İmaretin güney ucundaki türbe çıkıntısının yanından

1-2, İstanbul, 1962-1963, s.30-31; Ali Kızıltan, *Anadolu Beyliklerinde Cami ve Mescidler*, İstanbul 1958, s.85.

²¹ Taş Vakfiye str 2; M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.147.

²² Taş Vakfiye str 18; M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.148.

²³ Taş Vakfiye str 20, 21, 22, 23; M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.148.

²⁴ Taş Vakfiye, str.24,25,26; M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.149.

²⁵ Taş Vakfiye, str 26.

²⁶ M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s. 110; Taş Vakfiye, str. 29-30

²⁷ Ara Altun, *a.g.e.*, s.289

²⁸ A. Altun, *a.g.e.*, s.290

başlamakta ve bir (L) oluşturacak şekilde doğu cephenin önünde uzanmakta idi. A. Altun yaptığı araştırmalarda Ulu Cami'nin güney batısına rastlayan köşede tespit ettiği bir yapının II. Yakub Çelebi Külliyesi'nin kütüphanesi olabileceğini yazmaktadır.²⁹

Kanuni devrindeki bir evkaf defterinde külliye görev yapanların bu dönemde aldıkları akçelerin arttığı görülmektedir. "Süret-i defter-i evkaf-ı imaret-i merhum Yakub Çelebi İbni Germiyan rahmetullahi aleyhi vasia ki, Sultânü'l-İslam ve'l müslimin Sultan Murad Han hazretleri, nevverallahu merkadehi, mesmu' evkafın mesellem ve musaddak dutup, nişan-ı hümayun virmişlerdir, vakfiyet üzerine suret-i defter-i atik budur"³⁰. Mesela müderrislerin sayısı arttığı gibi baş müderris Mevlana Muslihüddin'e günde 20 akçe, imaret mescidi imamı Mevlana Şemseddin'e günde 6 akçe verilmektedir. Bu evkaf defterinde, müderrisin talebesine günde 3 akçe ve yılda 3 müt buğday, evkafın mütevellisi Mahmut Çelebi'ye günde 25 akça, müderris Mevlana Ahmed ve Mevlana Şemsüddin'e günde 6 akçe, mütevelliyeye günde 25 akçe tayin olunup, neye mutasarrıf iseler ona mutasarrıf olalar diye kaydedilmektedir.³¹

Bu zamanda da mescidin imam ve müezzini olduğuna göre işlediği ve namaz kılındığı açıkça görülmektedir. Taş vakfiye ilk önce medresenin ucundaki dar bir ayvan şeklindeki kuruluşun içinde yer almakta idi. *Kütahya Şehri* adlı eserini hazırladığı yıllarda (1930) İsmail Hakkı Uzunçarşılı, bu kuruluşun kalıntılarını görmüştür. Bu kuruluşu; "Yakub Çelebi Medresesinin bahçesinde nısıf kubbeli kagir bir mahal" şeklinde tarif etmektedir.³²

Medrese yıkılmadan önce bazı kısımları kargir olmakla beraber geriye kalan kısımları ahşap malzeme ile genişletilmiş durumda idi.³³ İmaretin güney ucundaki türbe çıkıntısının yanından başlamakta ve bir (L) oluşturacak şekilde doğu cephenin önünde uzanmakta idi. 1935 yılına kadar bir kısmı ayakta olan medrese bu tarihte tamamen ortadan kaldırılmıştır. Şimdi bu sahanın üzerinden Gediz Caddesi geçmektedir. A. Altun'un yaptığı araştırmalarda Ulu Cami'nin güney batısına rastlayan köşede tespit ettiği bir yapının II. Yakub Çelebi Külliyesi'nin kütüphanesi olabileceğini yazmaktadır.³⁴

MESCİD ve TÜRBE

Halk arasında "Gök Şadırvan" olarak anılan bu yapı ismini oradaki mermer şadırvandan almıştır.³⁵ Hanza Güner de yapının adının Gök Şadırvan olduğunu yazmaktadır.³⁶

²⁹ A. Altun, *a.g.e.*, s.289; İ.H. Uzunçarşılı, *Kütahya Şehri*, s.79

³⁰ BOA, *Tapu-Tahrir Defteri*, nr. 369, s. 183; M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s.114

³¹ BOA, *Tapu-Tahrir Defteri*, nr. 369, s.204 vd.; M.Ç. Varlık, *a.g.e.*, s. 116.

³² İ.H. Uzunçarşılı, *Kütahya Şehri*, s.79

³³ A. Altun, *a.g.e.*, s.290

³⁴ A. Altun, *a.g.e.*, s.303; İ.H. Uzunçarşılı, *Kütahya Şehri*, s.79

³⁵ Yılmaz Önge, *Anadolu Osmanlı ve Selçuklu Camilerinde Sebil ve Şadırvanlar*, Doktora Tezi, Ankara 1972, s.59

³⁶ Hamza Güner, *Tarihte Kütahya*, Kütahya 1961, s.15

İmaret mescidi güney eyvanındaki geç dönem mihrabından anlaşıldığı kadarıyla sonradan 1803'deki tamirden sonra da kullanılmaya devam etmiştir.³⁷ Cumhuriyet devrinde 1930 ve 1954 yıllarındaki onarımlardan sonra Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesi olarak hizmet vermeye başlamıştır.³⁸ Yakın zamanlara kadar vakıfların elinde ve boş durumdaki bina yapılan onarımlardan sonra 1999'da Çini Müzesi olarak kullanılmaya başlamıştır. 1989 ve 1990 yılında yapının kullanılmadığı bilinmektedir. 1998 yılında başlanılan bir tadilatın ardından 1999 yılında çini müzesi olarak açılmıştır.³⁹

TÜRBE

II. Yakub Çelebi'nin türbesi güneydeki eyvana bitişiktir. Genel görünüşü, mimari tipinden kaynaklanan (T) biçiminde bir kütleyle sahiptir. Girişin bulunduğu doğu cephesi hariç diğer cepheler mimari bünyeye uygun tarzda kırılmalar gösterir. Kuzey cephenin alt kısmında ikisi ana eyvanın kuzey duvarında olmak üzere beş büyük pencere vardır. Bunlar diğer pencereler gibi 19. Yüzyıl'ın başındaki onarımın ürünü olup düz silmeli yuvarlak kemer çerçevesindedir. Ana eyvanın kuzey duvarının üst kısmında küçük pencereler yoktur. Cephedeki diğer pencerelerin üst taraflarına basık kemer çerçevesi birer küçük pencere açılmıştır. Batı cephe yan eyvanlarla ana eyvanın batı duvarından meydana gelir. Ana kütlede dışa doğru çıkıntı yapan ana eyvanın batı duvarında ve cephenin diğer kısımlarında sadece basık kemerli büyük pencere açıklıkları görülmektedir. Güney cephe kuzey cephedeki düzenin dışında bir de türbe mekanının çıkıntısı ile bölüntüye ve kırılmaya uğramıştır. Bu kısımda ana cephenin geri kalan kısmında bir adet olmak üzere toplam dört büyük pencere vardır. Bunlar da yuvarlak kemerli açıklıklardır. Ayrıca türbe duvarındaki büyük pencerenin üst kısmında bir göz pencere ve cephenin doğu tarafındaki büyük pencerenin üst hizasında basık kemerli bir küçük pencere dikkati çeker. Ana cepheyi teşkil eden doğu cephesinde alışılmış düzenin aksine içe doğru çekilmiş revak; ikisi duvarlara bitişik dört ayağa binen üç sivri kemerden müteşekkil düzeni ile dikkati çeker. Revagin iki yanındaki duvar yüzeylerinde yuvarlak kemerli birer büyük pencere ile bunların üstündeki basık kemerli pencerelerden başka açıklık yoktur. Revak üç taraftan profilli silmelerle kuşatılmıştır. Üst kenarında ayrıca silmeli bir saçak kornişli vardır. Bunun haricinde tüm cepheler tek sıra kirpi saçaklı bir kornişle nihayetlendirir.⁴⁰

Yakub Çelebi imaret mescidinin üstü eskiden kiremitli kırma çatı ile örtülü iken 1954 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen onarım sırasında bu çatı kaldırılmış ve kubbeler açığa çıkarıldıktan sonra tecrit maddesi ile karıştırılmış çimento kullanılarak kurşun kaplamayı andırır bir tarzda onarılmıştır. Onarımdan sonra çekilmiş fotoğraflardan örtü sistemi açık bir

³⁷ Aynı mlf., *Kütahya Camileri*, Kütahya 1964, s.15.

³⁸ A. Altun, *a.g.e.*, s.300

³⁹ Metin Türktüzün, "Kütahya Çini Müzesi Onarım ve Teşhir Tanzim Çalışmaları (II. Yakup İmaret Gök Şadırvan)", *10. Müze Kurtarma Kazıları Semineri (26-28 Nisan 1999, Kuşadası)*, T.C. Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ankara 2000, s.125-134).

⁴⁰ A. Osman Uysal, *Germiyanoğulları Beyliğinin Mimari Eserleri*, s.128-129

şekilde anlaşılmaktadır. Fotoğraflarda görülen iki baca da onarım sırasında yenilenmiştir. Girişin önündeki revak sivri kemerle üç bölüme ayrılmıştır. Buradan yan bölümler duvarlara bitişik taraflarındaki sağır sivri kemerleri ile adeta birer baldaken şeklinde düzenlenmiştir. 1935 yılında güney tarafındaki bölümün güney kemerinin teşkil ettiği nişin içine daha önce medresenin yanında bulunan meşhur taş vakfiye yerleştirilmiştir.⁴¹ Yan bölümlerin batı kenarlarında yuvarlak kemerli birer büyük pencere söz konusudur. Ortadaki bölümün gerisinde ise yapının tek girişi vardır. Ortadaki hacimde kubbeye mukarnaslı dolguları ile geçilirken yanlardaki hacimlerde geçiş elemanı olarak pandantifle karşılaşmaktadır. Revakta yan bölümlerin zemini düzgün kesme taş döşemelerle 20 cm kadar yükseltilmiştir. Düşey dikdörtgen çerçeveli kapısı bugünkü hali ile üst kenarına binen üçgen alınlıktan da açıkça anlaşıldığı gibi, 19. yüzyıl başlarındaki onarımdan sonraki halidir. Dışa doğru hafifçe taşıntı yapan kapı söveleri profilli kaidelere otururlar. Sövelerin iç köşeleri profilli bir silme ile tahlanmıştır.⁴²

İmaretin içinde odak noktasını ortadaki kara planlı şadırvanlı mermer mekan teşkil etmektedir. Eyvanlar ve odalar bu orta mekanın çevresine ona açılacak şekilde dizilmişlerdir. Mekanın ortasındaki şadırvan sekizgen planlı havuz ile bunun içinde bir kaide üzerine oturtulmuş yayvan yarı küre formunda radyal dilimli gövdeli çanakta oluşmaktadır.⁴³ Bu çanağın bir benzeri Konya'daki Mevlana Dergahı'nın şadırvanında da bulunmaktadır. *Menakibü'l-Arifin*'deki kayda göre Konya Mevlana Dergahı'ndaki şadırvan, Germiyan beyi tarafından Sultan Velede hediye edilmiştir.⁴⁴

Giriş eksenindeki orta mekanın güney, kuzey ve batı kenarına yerleştirilmiş eyvanlar orta mekanın örtüsünü taşıyan büyük sivri boşaltma kemerlerinin içine açılmış birer sivri kemerle merkezi hacme bağlanırlar. Burada bir orta mekan çevresine dizilmiş üç eyvan mekan kompozisyonunu ana şemasını oluştururlar. Yapının kuzey doğu ve güney doğu köşelerini işgal eden dikdörtgen planlı odalar, sivri kemerli birer kapı ile orta mekana açılırlar. Güney duvarındaki yarı dairesel mihrap nişi ile ana eyvan durumundaki batı eyvanının zemini mescid kısmını vurgulamak ve diğer hacimlerden ayırmak için olsa gerektir ki, yaklaşık 20 santimetre kadar yükseltilmiştir. Yan eyvanların zemini ise orta mekanla aynı seviyededir.⁴⁵

Güneydeki eyvanın gerisinde II. Yakub Çelebi ve eşi Paşa Kerime Hatun'un mezarını barındıran türbe vardır. Türbenin hemen önünde eyvanın içine yerleştirilmiş mihrap H.1218/1803 yılındaki onarım sırasında konulmuştur. Tepesindeki üçgen alınlık da bunu göstermektedir. Uzunçarşılı'nın neşrettiği belgede; "Kütahya'da vaki müteveffa Germiyan Oğlu Yakub Çelebi bina eylediği imaret mescidi dimekle mağruf mescid-i şerifin tamire muhtaç olması" üzerine Anadolu Valisi Gürcü Osman Paşa tarafından tamir ettirilip cemaatinin çok olması nedeniyle bir de minber konulduğu kaydedilmektedir. Bu tamirde büyük değişiklikler yapıldığı anlaşılmaktadır. Söz

⁴¹ O. Uysal, *a.g.e.*, s.123-130; A. Altun, *a.g.e.*, s.289-290

⁴² O. Uysal, *a.g.e.*, 129-130,

⁴³ O. Uysal, *a.g.e.*, s.130; Y. Önge, *a.g.t.*, s.59

⁴⁴ O. Uysal, *a.g.e.*, s.130 not 443 ve 444.

⁴⁵ O. Uysal s.131 not: 445.

konusu belge, H.1218/1803 tarihlidir. Güney eyvanındaki mihrap da tıpkı pencereler ve kapı gibi aynı onarımın neticesidir. Bu tarihte konulan minber şimdi mevcut değildir.⁴⁶ Bu minber Cuma namazı kılınmak için konulmuş olmalıdır.

Eyvanların cepheleri muhtemelen bina sonradan kütüphane haline getirildikten sonra camekanla kapatılmıştır. Şimdiki halde orta mekanla bağlantıları camekanların ortasına yerleştirilmiş iki kanatlı kapılar vasıtası ile sağlanmaktadır. Orta mekanın kubbesini taşıyan büyük boşaltma kemerleri ve bunların ortalarındaki eyvan kemerleri iç hacme hareketlilik kazandırmaktadır:

Yapı sıvanmış durumda olduğundan inşa malzemesini tespit etmek güçlük göstermektedir. Ayverdi, binanın moloz taştan yapıldığını ve aralarda tek tük gayrimuntazam tuğla hatıllarının bulunduğunu yazmıştır.⁴⁷

Germiyanogulları devrinin diğer eserleri gibi II. Yakub Çelebi İmaret Mescidi de süsleme açısından oldukça sade, makyajsız yapıdır. Eserdeki dekoratif unsurlar, revağın orta bölümünün geçiş sistemindeki unsurlar, şadırvanın mermer çanağı, türbenin zemini ve sandukaları kaplayan çiniler ile 19. Yüzyıl'a ait ocak davlumbazlarındaki süslemeler sıralanabilir. Yapıdaki sadelik özellikle iç mekanda bariz bir şekilde hissedilmektedir. Çıplak sıvalı duvarlar, pencereler, kemerler, pandantifler ve kubbeleri ile adeta pür bir mimariden ibarettir. Şadırvanın boz renkli mermer çanağının dış yüzeyi derin oymalı radyal dilimler ve üst kenardaki zencerek motifleri ile süslenmiştir. Süslemeler içinde son olarak odalardaki ocakların davlumbazları üzerinde motifler bulunmaktadır. Davlumbazlar üzerinde soyut bitkisel motifler ve iki yanda birer kabara söz konusudur ki bunlar 19. Yüzyıla aittir.⁴⁸

Ayverdi, türbe ile güney eyvanının birleşme şeklindeki aksaklığa dikkati çekerek türbenin daha sonra ya da erken inşa edildiğini yazmaktadır.⁴⁹ A. Altun da benzer tereddütleri dile getirmekte, türbenin imarettten önce yapılmış olabileceği ihtimali üzerinde durmaktadır.⁵⁰ Bu bilgiler imaret mescidi ve türbenin önemli değişikliklere uğradığını çok açık bir şekilde göstermektedir. Bu bakımdan mescidin ve türbenin arasında bir duvar bulunması gerektiği anlaşılmaktadır. İsenbike Togan ve Zeki Veledi Togan'ın bu konudaki görüşleri ihtiyatla karşılanmalıdır.⁵¹

İslamiyet'te türbe ile mescidin açık bir şekilde bitişik olması mümkün değildir. Bu bakımdan bu yapılarda Şamanizm veya Budizmin tesirini görmek mümkün değildir.

Mescid ve türbenin plan ve hacim biçimlenişiyle bir eyvan türbe özelliği gösteren mekanın imaretle birlikte inşa edilmesi hususunda sanat tarihçilerinin tereddütleri vardır.⁵² Gerçekten de

⁴⁶ BOA, Cevdet-Evkaf, nr, 2255, sene 1218, İ.H. Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.110.

⁴⁷ S. Ayverdi, *a.g.e.*, s.518.

⁴⁸ O. Uysal, *a.g.e.*, s.133.

⁴⁹ S. Ayverdi, *a.g.e.*, s.516.

⁵⁰ A. Altun, *a.g.e.*, s.301.

⁵¹ İ. Togan, "Beylikler Devri Anadolu Tarihinde Yöntem Sorunları: Germiyan'dan Örnekler", s. 715,

⁵² Ayverdi, *a.g.e.*, s.516; Altun, *a.g.e.*, s.301; O. Uysal, *a.g.e.*, s.133.

türbenin profilli bir silmeye sahip kemerinin ondan daha alçak olan yapının güney eyvanının kemeri tarafından kesiliyor olması böylesi bir tereddüde haklılık kazandırmaktadır.⁵³ Fakat hem iç hem de dış duvarlar bugün sıvalı halde bulduklarından aradaki dilatasyonun mahiyetini anlamak güçtür. Gerçekten türbe imaretin inşasından önce eyvan tarzında bağımsız bir yapı hüviyetinde inşa edilmişse, Afyon ve Kütahya civarında yaygın olarak görülen eyvan tarzı türbelerle eyvan kümbet terkibi türbelerin bir varyasyonu ile karşılaşılmaktadır. Türbenin eyvana bakan cephesindeki kesme taş işçiliği bu ihtimali güçlendirmektedir.⁵⁴

Türbenin zemini imaretin zeminine göre yaklaşık bir metre kadar daha yüksek tutularak buraya II. Yakub Çelebi ve eşinin sandukaları oturtulmuştur.⁵⁵ Plan ve hacim biçimlenişle bir eyvan türbe özelliğini gösteren mekanın imaretle birlikte inşa edilmesi hususunda tereddütler bulunmaktadır.⁵⁶

Mekanın kuzey cephesi sivri bir kemerle imaretin güney eyvanına açılırken doğu ve batı duvarları tümüyle sağır bırakılmıştır. Güney duvarında ise alttaki yuvarlak kemerli mazgalvari büyük pencereden başka bunun üstünde göz pencere tarzında küçük bir açıklık daha görülmektedir. (V-_) tabir edilen tarzdaki Türk üçgenlerinden ibaret geçiş sistemi, türbenin yan kenarlarında köşeli pahlanmış birer silmenin üzerine binerler. Türbenin örtüsü görüldüğü üzere kubbedir.⁵⁷

Türbenin zemini ve sandukaların yüzeyi altıgen ve üçgen formülü düz renkli çinilerle süslenmiştir. Altıgen çiniler turkuaz, bunların arasındaki boşlukları dolduran üçgen çiniler ise lacivert renklidirler. Bunlar orijinal olmayıp tamiratlar sırasında konulmuş 19. yüzyıl başına tarihlenen çinilerdir. Fakat bunlar arasında yer yer 15. Yüzyıl'a ait kırmızı hamurlu turkuaz renkli çinilerin varlığı bilinmektedir.⁵⁸

Zeminde bir bordür teşkil edecek şekilde uzanan renkli sır tekniğindeki çiniler ise Bursa'daki erken Osmanlı çinilerine benzerler.⁵⁹ Vaktiyle sanduka ve zeminin tümüyle çinilerle kaplı ve bunlar zamanla yok olup gittikten sonra geriye sadece renkli sır tekniğinde birkaç çini parçası kalmıştı.

İmaret mescidindeki ikinci kitabe onarımla ilgilidir ve halen kapının üstünde yer almaktadır. Yatay dikdörtgen çerçeveli mermer kitabe arapça ve üç satırdan ibarettir:

⁵³ O. Uysal, *a.g.e.*, s.133.

⁵⁴ O. Uysal, *a.g.e.*, s.134.

⁵⁵ O. Uysal, *a.g.e.*, s.134, M.Ç. Varlık, *Germiyanoğlu Tarihi*, s.; Gülberk Bilecik, "Yakup Çelebi Külliyesi", *DİA*, XXXIII (2012), s. 280.

⁵⁶ S. Ayverdi, *a.g.e.*, s.516, A. Altun, *a.g.e.*, s.301.

⁵⁷ O. Uysal, *a.g.e.*, s.134.

⁵⁸ Oktay Aslanapa, *Osmanlılar Devrinde Kütahya Çinileri*, İstanbul 1949, s.46. Aslanapa eserini kaleme aldığı sırada imaretin kubbesinin çöktüğünü ve enkaz arasında üçgen turkuaz ve lacivert çinilerin çıktığını yazmaktadır; Gönül Öney, *Türk Çini Sanatı*, İstanbul 1976, s.58-59; M. Çağhan Keskin, II. Yakub Bey Türbesi Çini Dekorasyonu Üzerine, *Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Sempozyumu - III*, (Ankara 2017) s.154-166.

⁵⁹ Şerare Yetkin, *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi*, İstanbul 1968, s.142

1. Hezihil imareti-i ummire (t) ve tâdet badel inkıza vel indiras bil fesad bi izni (min)
2. el Mevlâ el-mu'azzam es-sultan Murad hallede mülkehu maa neslihi ilâ yevmi't-tenâd alâ min yedi âmin
3. İz'a afi'l-i'bâd Mevlânâ İshak fakih bin Halil-el müteveli maa'l-evlâd fî tarih senet-i erba' ve erba' in ve semânemie.⁶⁰

Bu kitabeye göre imaret mescidi bir fesat sonucu “inkızâ” ya ve “indiras” a uğramıştır, yani önemli ölçüde ortadan kalkmıştır. H.844/1440-1441 senesinde müteveli olan İshak Fakih tarafından tamir ettirilmiştir. İmaretin inşasından kısa bir süre sonra bu yıkılmaya sebep olan fesadın ne olduğu kesin değildir. Ancak 1435-1436'daki savaş ve Karamanoğlu olabilir. Kitabedeki “inkızâ” ve “indiras” kelimeleri yıkılma anlamına gelmektedir. Bu binanın bu tarihte ne kadarının yıkılıp ne şekilde tamir gördüğünü anlamak da mümkün değildir. Ayverdi, türbe ile imaretin birleşme tarafındaki aksaklığı bu tamire bağlama ve bundan hareketle eserin II. Murad devrinde yeniden inşa edildiğini kabul etmektedir.⁶¹

Bu eser, H.1218/1803 tarihinde Anadolu Valisi Gürcü Osman Paşa tarafından tamir ettirilmiştir. Tamir sırasında yapıya Cuma namazı kılınabilmesi için bir minber yerleştirilmiştir. Çünkü o sırada yakınındaki Ulu Cami tamir halinde olduğunda kapalıdır.

Bu tamirlerden mescidin ve türbe yapısının çok değişikliklere uğradığı belgelerden açıkça anlaşılmaktadır. Bu bakımdan mescide bitişik türbe alanının arasında bir duvar bulunması lazım gelir. İslam inancına göre doğrudan mezara karşı namaz kılınması uygun görülmemiştir. Türbe mescidden bir metre kadar yüksektedir, bu bir metre yükseklik kalın bir duvardır. Vahit Paşa Kütüphanesi Ulu Cami'deki yerinden 1932 senesinde, Vali Nusret Doğruer (1930-1932) zamanında günümüzde Çini Müzesi olarak kullanılan II. Yakup Bey'in imaret mescidine taşınmıştır.⁶² Tabii olarak bu taşınmadan önce yapılan onarım sırasında mescid halinden de çıkarılmıştır. Bu onarım sırasında büyük ihtimalle mescit ile türbe arasındaki kalın taş duvarın üst kısmı da ortadan kaldırılmıştır. Aslında bu duvarın üst kısmının da olması lazım gelir.

Bu eski eserlerin mutlaka mümkün olan şekilde aslına uygun olarak tamir edilmesi gerekir. Aksi takdirde bu mescidde olduğu gibi bazı yanlış yorumlara sebep olabilir.⁶³

KAYNAKLAR

A-Kaynak Eserler

AŞIK PAŞA-ZADE, *Tevârih-i Âl-i Osmân*, nşr. Nihal Atsız, İstanbul 1949.

AZİZ BİN ARDEŞİR ESTARABADÎ, *Bezm u Rezm*, Çev. Mürsel Öztürk, Ankara 1990.

⁶⁰ Halil Edhem, *a.g.e.*, s.128; İ.H. Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.109, A. Altun s.299; O. Uysal s.134

⁶¹ E.H. Ayverdi, *a.g.e.*, s.518

⁶² www.vahitpasa.yek.gov.tr, Vahit Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi, Tarihçe.

⁶³ İ. Togan, *a.g.m.*, s.715

İDRİS-İ BİTLİSÎ, *Heşt Behişt*, Süleymaniye Ayasofya Ktp. Nu.3541.

MEHMED NEŞRÎ, *Kitab-ı Cihan-nümâ, Neşri Tarihi I*, nşr. Faik Reşit Unat-Mehmet A. Köymen, Ankara 1949.

ORUÇ bin ADİL, *Tevarih-i Al-i Osman*, nşr Franz Babinger, Hannover 1925.

B-Araştırma ve İncelemeler

ALTUN, Ara, *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan, KÜTAHYA*, İstanbul 1981-82.

ASLANAPA, Oktay, *Osmanlılar Devrinde Kütahya Çinileri*, İstanbul 1949.

AYVERDİ, E. Hakkı, *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri II*, İstanbul 1972.

BALHASANOĞLU, A.N., "Une Inscription Turque â Kütahya", *Keleti Szemle (Revue Oriental)*, T.VI, Budapest, 1905, p.351-359.

BİLECİK, Gülberk, "Yakup Çelebi Külliyesi", *DİA*, XXXXIII (2012), s. 280.

ERTUĞ, Zeynep Tarım, "İmaret", *DİA*, 22 (2000) s.219-220.

EYİCE, Semavi, "İlk Osmanlı Devrinin Dini-İctimai Bir Müessesesi: Zaviyeler ve Zaviyeli Camiler", *İFM*, C. 23, Sayı 1-2, İstanbul, 1962-1963, s.3-80.

GÜLENSOY, Tuncer, "II Yakub Bey'in Taş Vakfiyesinin Dil ve İmlâ Özellikleri İle Tarihi Açından Değerlendirilmesi", *VIII. Türk Tarih Kongresi (Ankara. 11-15Ekim 1976), Kongreye Sunulan Tebliğler*, C.II, Ankara 1981, s. 613-644.

GÜNER, Hamza, *Kütahya Camileri*, Kütahya 1964.

———, Hamza, *Tarihte Kütahya*, Kütahya 1961.

İNALCIK, Halil, "Bayezid I", *DİA*, s. 231-234.

KESKİN, M. Çağhan, II. Yakub Bey Türbesi Çini Dekorasyonu Üzerine, *Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Sempozyumu - III*, (Ankara 2017) s.154-166.

KIZILTAN, Ali, *Anadolu Beyliklerinde Cami ve Mescidler*, İstanbul 1958.

ÖNEY, Gönül, *Türk Çini Sanatı*, İstanbul 1976.

ÖNGE, Yılmaz, *Anadolu Osmanlı ve Selçuklu Camilerinde Sebil ve Şadırvanlar*, Doktora Tezi, Ankara 1972.

TOGAN, İsenbike, *Beylikler Devri Anadolu Tarihinde Yöntem Sorunları: Germiyandan Örnekler, Şinasi Tekin Anısına "Uygurlardan Osmanlıya"*, İstanbul 2005.

TOGAN, Zeki Velidi, *Umumi Türk Tarihine Giriş*, İstanbul 1946.

TÜRKTÜZÜN, Metin, "Kütahya Çini Müzesi Onarım ve Teşhir Tanzim Çalışmaları (II. Yakup İmaret-i Gök Şadırvan)", *10. Müze Kurtarma Kazıları Semineri (26-28 Nisan 1999, Kuşadası)*, T.C. Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ankara 2000, s.125-134.

UYSAL, A. Osman, *Germiyanoğulları Beyliğinin Mimari Eserleri*, Ankara 2006.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Kütahya Şehri*, İstanbul 1932.

VARLIK, M.Ç., *Germiyanoğulları Tarihi (1300-1429)*, Ankara 1974.

YETKİN, Şerare, *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi*, İstanbul 1968.

C-Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA),

Cevdet-Evkaf, nr. 2255, sene 1218.

Tapu-Tahrir Defteri, nr. 369.

EKLER:

Taş Vakfiyenin okunabilen 30 satırı şöyledir.⁶⁴

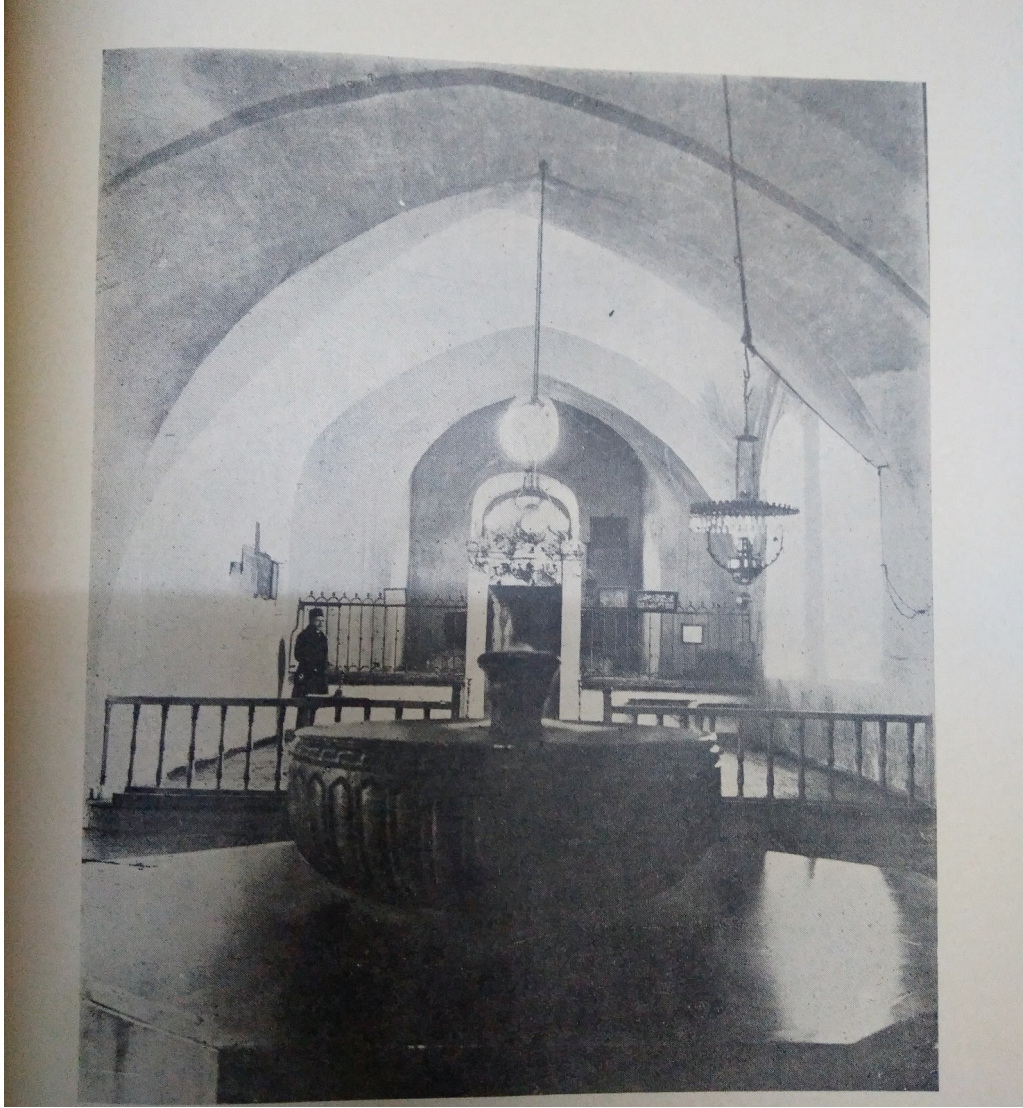
1. Bismillahirrahmanirrahim Elhamdülillahi rabbil alemin vessaletü ala seyyidina Muhammedin ve alihi ecmain amma ba'dü sebeb-i tahririn oldur kim emirül azam madenül cudi ve'l kerem azimü.
2. İ'kadri veş-şân Yakub Beg bin Şah Süleyman hullide mülkuhu ila gayetiz – zaman bina itdi bu imareti ahiretiyçün Peygamber hicretinün sekizyüz on dördünde tamam oldu.
3. Kapusu açıldı işlendi biş ay işlendükten sonra Karaman-oğlu sebebile iki buçuk yıl muattal kaldı andan sonra Tengri.
4. Hüdavendigarun devletün artursun geldi Karaman-oğlını sürdi bu yirleri hep giru aldı bana virdi anun devletünde anun sadakasıyla.
5. Giru bu evün kapusu açıldı işlendi inşaallah onun devletinde devr-i kıyamete dek kapusu bayılmaya Güldiyi (kula) babamız atası Mehmed Beg kafirden aldı.
6. Ve Simav Gölin dahi babamız atası Megmed Beg kafirden aldı ve giru kalan varislere helal itdürüp bunları vakfıtdüm hadlarıyla ve sınırları köyleriyle
7. İçerden ve daşradan neki ana taalluk varışa ve Bayezıd han oğlu Sultan Mehmed Hudavendigar bunları kabul dutup nişan virdi ve Arslan-apayı satun
8. Aldum Arslan-apa oğlanlarından kurtköyünü dahi satun aldım Kurt oğlanlarından ve cebni ve pınarbaşını satun aldum Has Danişmendden Gedizde
9. İlica-suyı satun aldum Hadla Çeltik arıg-ıla Hüseyin beg oğlından Armutilin Hızır Begden ki Ömer Beg oğldır Ömer Beg İlyas Beg oğldur vekalet hükmiyle
10. Avret tarafından... merhum İsmail Beg kızı ki İsmail İlyas Beg oğldur Armut ilinde Seydiköyün girü Seydiye vakf virdüm Armut-ilini ve bunlardan yukaru.
11. Zikr olan köyleri hadları sınırlarıyla vakf eyledüm Ayas Harimini dahi Ayasoğlından satun aldum vakf itdüm bunları dahi Sultan Mehmed kabul dutup nişan virdi ve Kütahiyede şehir ile Völücek
12. Köyi arasındaki çiftlik ve köşk bağçesin ve Yonca bağçesin ve Sünbüllü bağçeyi ve Davud Harimin ve Meydan ağzında yir-kim bir yanı yonca bağçesi ve bir yanı meydandur ve Sanduklu-dagı büyük hamamı

⁶⁴ Bu metin Halil Edhem (*Âli Germiyan Kitabeleri*, s. 116 – 120); Kadı sicili sureti (M.Ç. Varlık, *Germiyan-oğulları Tarihi*, s. 147-149 vesikalar), Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.79-84; A.N. Balhasanoğlu "Une Inscription Turque à Kütahya", *Keleti Szemle (Revue Oriental)*, T.VI, Budapest, 1905, p.351-359; T.Gülensoy, "II Yakub Bey'in Taş Vakfiyesinin Dil ve İmlâ Özellikleri İle Tarihi Açından Değerlendirilmesi", *VIII. Türk Tarih Kongresi (Ankara. 11-15Ekim 1976), Kongreye Sunulan Tebliğler*, C.II, Ankara 1981, s. 613-644, yayınlarında vardır.

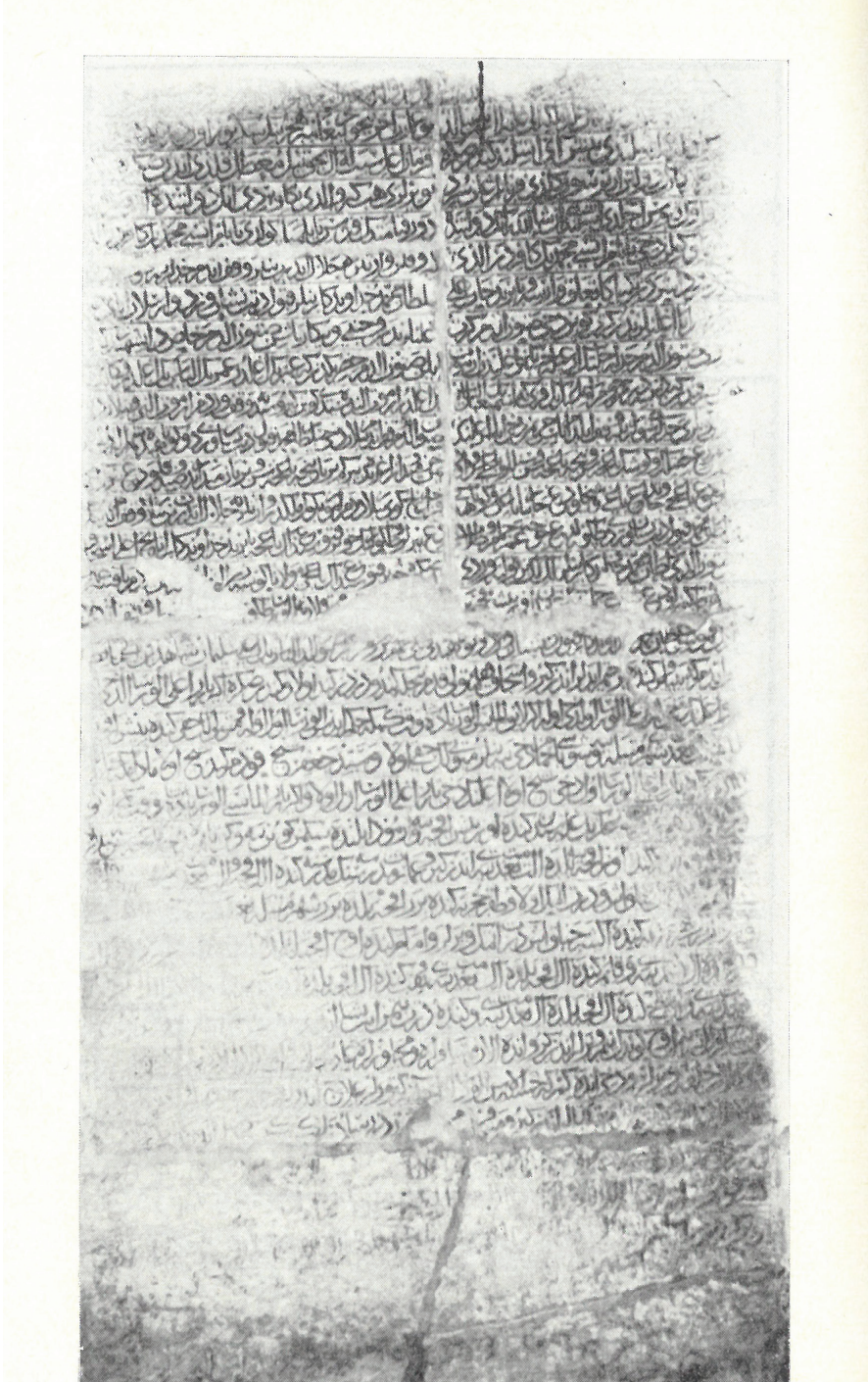
13. Ve Sandukludagı bağı ve Çatdagı bağı ve Şeyhludagı Canbaz bağı ve Kütahiyedeki Karaca- ağaç köyi bunlar dedem Umur Begün mülkidir varislerine helal itdürüp ben bunları vakf- itdüm bunları
14. Dahi Sultan Mehmed kabul dutup nişan verdi Tonuzlu-dagı Hoca Ömer hamamı ve Tolapdagı yirler ve Tonuzlunun Honaz kapusundagı iki bağçeyi Bayezid Hudavendigâr İnanç-oğlu İshak
15. Begden satun aldı Sultan Mehmed Hudavendigâr bunları lek lek ben kulına virdi bundan sonra Honaz kapusundagı iki bağçeyi Mevlana Kösedan aldum.....na virdüm bakisin imarete
16. Vakf itdüm ve Tonuzlu-dagı Hoca Ömer Hamaminun ücretünden on biş akça virdüm kalan ne olursa Tonuzlu hafızına vakf itdüm
17. Bunların kamusun Sultan Mehmed Hudavendigâr kabul dutup nişan virdi ve Kütahiyedeki Yeni Hammaı merhum birinden satun aldı İlyas Beg oğlu Süleyman Şahdan ben anı hafızlara
18. Vakf itdüm ki yiyeler ve günde bir hatim ideler andan girü İshak Fakihî mütevellî kodum nice ki kendü devrinde kendü ola ve kendüden sonra eger yarar oğlu olursa ol dahi ola
19. Ve girü oğlunun dahi yarar oğlu olursa ol dahi ola eger lâyıık olmayası olursa pâdişâh-ı vakt kimge hükm-idesi olursa ol ola ve mütevellilik hakkı günde biş akça yiye
20. Yılda altı müt buğday şehir mütüyle yiye ve Subaşı Hamamın dahi yiye bunlar mütevellilik hakkı ola ve Seyyid Ca'ferî Şeyh kodum kendü şeyh ola mâdâm ki hayattadır.
21. Ve kendünden sonra yarar oğlu olursa ol dahi şeyh ola oğlunun dahi yarar oğlu olursa ol ola ve eger yarar olmayası olursa pâdişâh-ı vakt kimi lâyıık
22. Görürse ol ola ve şeyhlik hakkı imâretin gallesinden günde on biş akça yiye ve Armud – ilinde Sökmen köyün yiye ve Kütâhiyede Yonca bağçeşin yiye bunlardan
23. Sonra kim şeyh olursa on akça yiye yılda altı müt buğday yiye andan girü imâret medressesinin müderrisine günde altı akça ve yılda altı müt buğday şehir mütüyle ve üç
24. Kanlı odun ve günde iki çanak aş ve dört etmek ola ve tokız hücreye günde birer akça ve yılda birere şehir mütüyle ve her hücreye ikişer kanlı
25. Odun vireler ve her hücreye günde günde ikişer çanak aş ve dört etmek vireler ve imâm günde üç akçayla yılda altı müt buğday yiye ve me'ezzin günde iki
26. Akça ve yılda iki müt buğday yiye ve kayyim günde iki akça ve yılda iki müt buğday yiye ve nakip günde iki akça ve yılda iki müt buğday yiye ve aşçı günde iki akça ve yılda
27. İki müt buğday yiye ve etmekçi günde iki akça ve yılda iki müt buğday yiye ve günde dört batman işleme andan eksük işleme aş ve etmeği ilkin anlara bol vireler ondan sonra
28. Gelen misafirün atına yine üç güne dek yemini vireler andan grü anda olan misafirlere ver mücavirlere adetince aş ve etmeği ilkin anlara bol vireler andan sonra

29. Girü kalanı halka vireler ve dahi anda kim ki haste olası olursa ana hekim getürelere ilâc itdürelere ve hekim hakkını vireler ve edviye bâhasını vireler
30. Ve anda kim ölesi olursa kefn-i sabin ile ahsen kapayalar andan girü misafir ve mücavir ve dervişhâna durursa duralar gene git demeyeler andan gelen ne kadara dekse halk...

Fotoğraflar

Şekil 1: Uzunçarşılı, Kütahya Şehri, İstanbul 1932, 39. Fotoğraf (Mescidin içi)

Şekil 2: Ayverdi, Osmanlı Mimarisi, İstanbul 1972, s.51, Taş Vakfiye

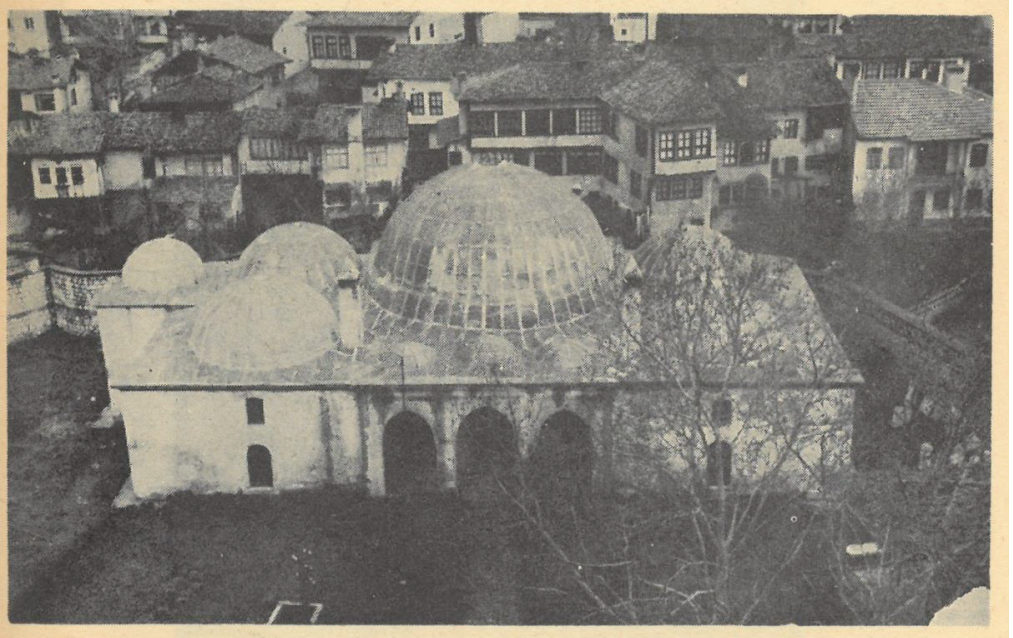
Şekil 3: II. Yakub Çelebi İmaret Mescidi Onarım Kitabesi (O.Uysal, s.429)

Şekil 4: II Yakub Çelebi İmaret Mescidi Giriş Kapısı (O.Uysal,s.419)

Şekil 5: II. Yakub Çelebi Türbesi (M. Çaðan Keskin, s.156)

Şekil 6: II. Yakub Bey'in İmaret Mescidi ve Türbesi (1971 M.Ç. Varlık, Germiyan-oğulları Tarihi, s.189)